ЗВОРНИК
1419

РЕПУБЛИКА СРПСКА
ГРАД ЗВОРНИК
ГРАДОНАЧЕЛНИК

Светог Саве 124 75400 Зворник, Тел: 056/232-200, Факс: 056/232-221, www.gradzvornik.org, e-mail: gradonacelnik@gradzvornik.org

Број: 02/службено/2024
Датум: 11.11.2024. године

АНАЛИЗА АНКЕТЕ ПОСЛОВНОГ СЕКТОРА ЗА 2024. ГОДИНУ

Зворник, новембар 2024. године

УВОД

Одсјек за управљање развојем и међународну сарадњу је у периоду од 15 јуна до 31. августа 2024. године спровео редовно годишње анкетирање привредних субјеката који послују на подручју града Зворника са циљем анализе њиховог пословања и предузимања мјера за побољшање пословног амбијента.

Анкета је спроведена електронским путем, телефонским путем и теренским обиласком предузетничких радњи. Анкету је попунило укупно 50 привредних субјеката од чега 25 привредних друштава и 25 предузетника.

Електронским путем анкета је упућена на е-маил адресе 129 привредних субјеката. Од тог броја на анкету су одговорила 23 привредна субјекта. Телефонским путем контактирано је 9 привредних субјеката, од чега је на анкету одговорило њих 5. Теренским обиласком анкету су попунила 22 привредна субјекта, док је њих 6 одбило да учествује у анкетирању. Послодавци из јавног сектора (јавне установе, јавна предузећа, органи власти, фондови и сл.) нису били предмет анкетирања.

Анкетни упитник се састојао од 12 дијелова и био је састављен од 36 питања међу којима је било питања отвореног и затвореног типа.

АНАЛИЗА РЕЗУЛТАТА АНКЕТЕ

1. Основни подаци о привредним субјектима

У анкети су учествовали привредни субјекти (привредна друштва и предузетници) који имају различите претежне дјелатности.

Табела 1. Преглед анкетираних привредних субјеката по подручјима претежних дјелатности

Подручје дјелатности	Број	Проценат
Пољопривреда, шумарство и риболов	1	2%
Прерађивачка индустрија	14	28%
Грађевинарство	4	8%
Саобраћај и складиштење	1	2%
Трговина на велико и мало	18	36%
Хотелијерство и угоститељство	5	10%
Административне и помоћне услужне дјелатности	1	2%
Стручне, научне и техничке дјелатности	4	8%
Остале услужне дјелатности	2	4%
УКУПНО:	**50**	**100%**

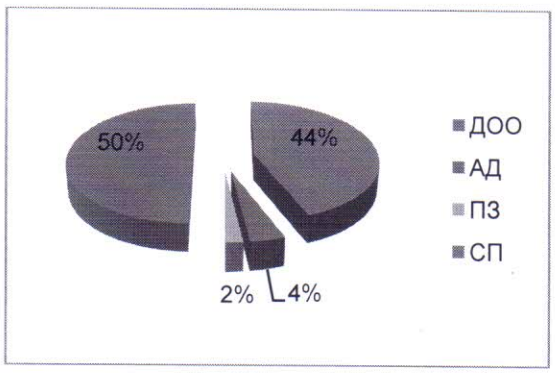
Из претходне табеле се види да највећи број анкетираних привредних субјеката послује у области трговине и прерађивачке индустрије.

Табела 2. Преглед анкетираних привредних субјеката по облику организовања

Облик организовања	Број	Проценат
Друштво са ограниченом одговорношћу (доо)	22	44%
Акционарско друштво (ад)	2	4%
Пољопривредна задруга (пз)	1	2%
Самостални предузетник (сп)	25	50 (%)
УКУПНО:	**50**	**100 (%)**

Из табеле се може видјети да највећи број анкетираних привредних субјеката чине друштва са ограниченом одговорношћу.

График 1. Графички приказ броја привредних субјеката према облику организовања



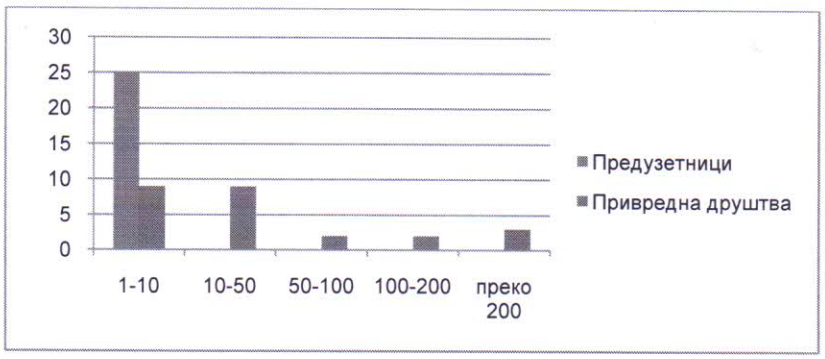
2. Радна снага

У табели је приказан број запослених у анкетираним привредним субјектима.

Табела 3. Број запослених у анкетираним привредним субјектима

Број запослених	Број		Проценат	
	Предузетници	Привредна друштва	Предузетници	Привредна друштва
1-10	25	9	100%	36%
10-50	-	9	-	36%
50-100	-	2	-	8%
100-200	-	2	-	8%
преко 200	-	3	-	12%

График 2. Графички приказ броја запослених у анкетираним предузећима



Структура анкетираних предузећа по подручјима дјелатности у којима послују, облику организовања и по броју запослених одговара општој структури привредних субјеката који послују на подручју града.

Потребу за новим запошљавањем има 18 привредних друштава и 8 предузетника, док остали анкетирани немају у плану пријем нових радника.

Као најпотребнија занимања привредници и предузетници су навели **трговце, угоститељске раднике, точиоце на бензинској пумпи, тесаре, зидаре, армираче, техничаре на финалној обради дрвета, столаре, нк и раднике са ссс за рад у производњи, возаче аутобуса, раднике у металној производњи, куваре, конобаре, КВ кројаче и обућаре, пољопривредне техничаре, санитарне техничаре, магационере, месаре, машин-браваре, млинаре, асфалтере, тесаре, грађевинске инжењере, графичке инжењере, офсет штампаре, књиговесце, дипломиране инжењере технологије, техничаре електроенергетике, машинске техничаре, буреџије, пекаре, фотографе, завариваче, посластичаре.**

Анкетираним привредним субјектима недоступна су следећа занимања: **техничар на финалној обради дрвета, столар, конобар, КВ кројач и обућар, млинар, машин-бравар за послове одржавања погона, асфалтер, офсет штампар, металоструган, борверкиста, буреџија, пекар, посластичар**.

Ово указује на потребу да се у наредном периоду настави планирање уписне политике у средње стручне школе и да се успостави интензивнија размјена информација између школа и привреде како би се на вријеме уочиле потребе за одређеним кадром.

Сезонску радну снагу користи 11 привредника и 6 предузетника и они у сезони у просјеку запошљавају 11 људи. Поријекло сезонске радне снаге је претежно са подручја Зворника, а три привредна субјекта запошљавају радну снагу са територије Републике Српске.

3. Процјена интереса за сарадњу са средњим стручним школама и установама за образовање одраслих

Од укупног броја анкетираних њих 5 је потврдило да има ученике на практичној настави. Ученици који похађају практичну наставу школују се за следећа занимања:

1. Бравар – Заваривач (24 ученика);
2. Обрађивач метала резањем (7 ученика);
3. Електричар – електроинсталатер (21 ученик);
4. Фризер (1 ученик);

Привредници су наводили различите разлоге због којих не примају ученике на практичну наставу:

1. Немају потребу да примају ученике на праксу;
2. Због специфичности посла радне задатке могу повјерити само радницима са потребним знањем и искуством;
3. Немају потребне капацитете и услове за пријем ученика на праксу;
4. Непостојање школе у бранши у којој послују;
5. Незаинтересованост ученика за практичну наставу и рад на селу;
6. Ранија негативна искуства приликом пријема ученика на праксу;
7. Нико им није понудио да приме ученике на практичну наставу;
8. Због наметнутих обавеза које нису могли да испуне.

Спремност да приме ученике на практичну наставу исказало је 15 привредних друштава и 9 предузетника.

На питање да ли су имали прилику да учествују у креирању уписне политике у средњим стручним школама њих 9 је одговорило потврдно.

Спремност да учествују у овом процесу исказало је 11 привредника и 5 предузетника.

4. Стратешки подаци

Од укупног броја анкетираних привредних субјеката њих 14 или 28% извози своје производе. Вриједност њиховог извоза у 2023. години износила је 346.796.355,00 КМ. Анкетирани привредни субјекти највише су извозили у Аустрију, Албанију, Србију, Хрватску, Црну Гору, Њемачку, Италију, Швајцарску, Холандију, Шведску, Македонију, Словачку, Француску, Словенију, Мађарску, САД, Народну републику Кину, Сингапур.

5. Улагања/инвестиције

У развој предузећа у прошлој години инвестирало је 30 привредних субјеката (20 привредних друштава и 10 предузетника), а укупна вриједност њихових инвестиција је износила 13.962.466,00 КМ.

Највећи број њих је инвестирао у набавку нове опреме 29 (19 привредних друштава и 10 предузетника), реконструкцију пословног објекта 6 (5 привредних друштава и 1 предузетник), обуку радника (3 привредна друштва), изградњу пословног објекта (2 привредна друштва) и

куповину пословног простора (1 привредно друштво). Један привредни субјект је инвестирао у прибављање стандарда квалитета.

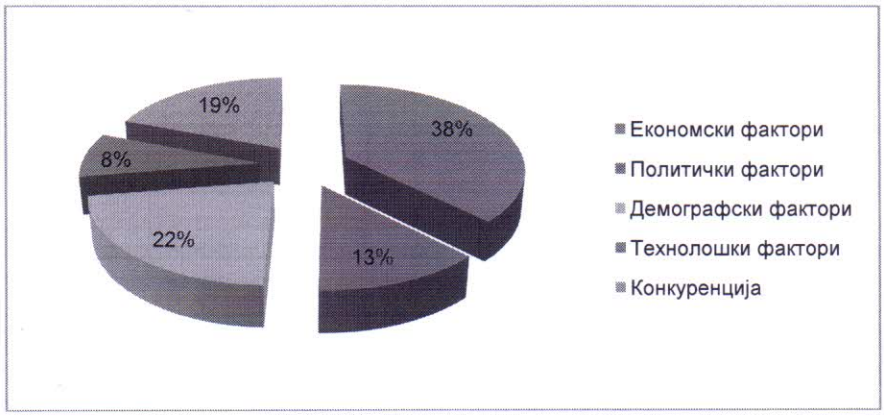
Ово показује да привредни субјекти континуирано улажу у развој својих капацитета и модернизацију свог пословања.

6. Фактори пословног окружења

Код фактора пословног окружења анкетираним привредним субјектима је била понуђена могућност да означе два од пет фактора који највише утичу на пословно окружење.

Као факторе који највише утичу на њихово пословање привредници су наводили економске факторе (21 привредно друштво и 20 предузетника), демографске факторе (11 привредних друштава и 13 предузетника), конкуренцију (9 привредника и 12 предузетника), политичке факторе (8 привредних друштава и 6 предузетника), технолошке факторе (6 привредних друштава и 3 предузетника).

График 3. Графички приказ утицаја фактора из окружења на пословање



7. Учешће у пројектима државних и републичких органа и међународних донатора

На питање да ли су учествовали у пројектима државних и републичких органа и међународних донатора 14 привредних субјеката (9 привредних друштава и 5 предузетника) је одговорило потврдно, што чини 28% анкетираних.

Они су навели да су учествовали на позивима:

1. Министарства привреде и предузетништва Републике Српске – Субвенција за директна улагања у 2023. години;
2. Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске – субвенције за капиталне инвестиције;
3. ЈУ Завод за запошљавање Републике Српске – Програм подршке привреди путем повратa уплаћених пореза и доприноса за ново запошљавање радника;
4. УНДП програм ЕУ4АГРИ – набавка опреме за производњу и соларну електрану;
5. ЈУ Завод за запошљавање Републике Српске – програми подршке запошљавању нових радника, програми суфинансирања запошљавања приправника и програми додјеле подстицаја за повећање плате радника;
6. Федерално Министарство расељених особа и избјеглица – подстицаји за запошљавање кроз Пројекат запошљавања повратника;
7. Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде – подстицаји за набавку опреме;
8. Градска управа Зворник – подстицаји за суфинансирање самозапошљавања;
9. ЈУ Завод за запошљавање Републике Српске – Субвенције за запошљавање у привреди – циљне категорије, лица старија од 40 година и лица која су на евиденцији Завода за запошљавање дуже од годину дана;
10. ЈУ Завод за запошљавање Републике Српске – суфинансирање самозапошљавања.

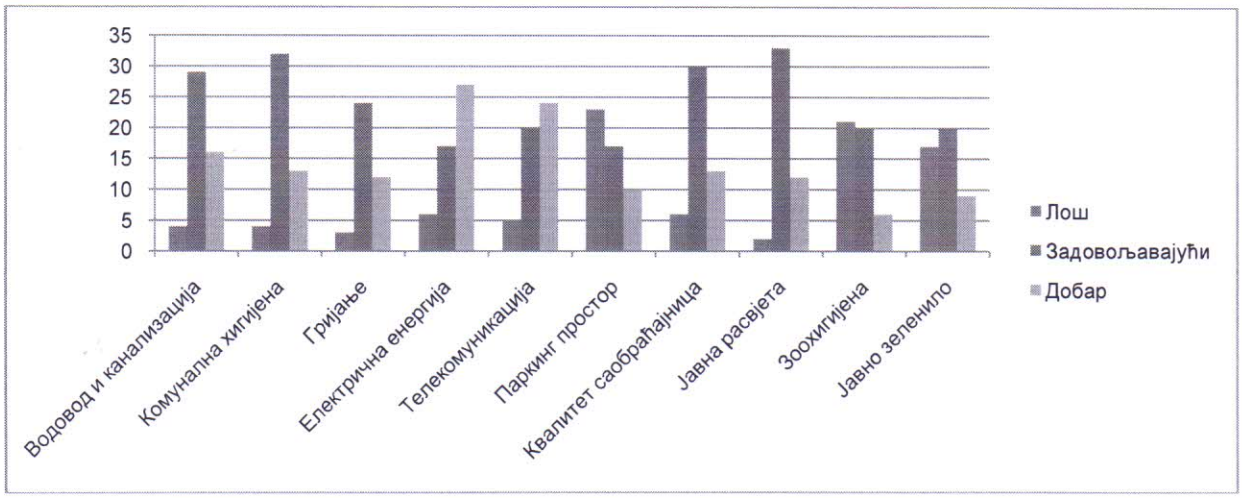
8. Комуналне дјелатности/услуге у граду Зворнику

Приликом оцјењивања квалитета комуналних услуга добијени су следећи резултати:

Табела 4. Оцјена квалитета комуналних услуга[1]

КОМУНАЛНЕ УСЛУГЕ	КВАЛИТЕТ								
	ЛОШ			ЗАДОВОЉАВАЈУЋИ			ДОБАР		
	Предузетници	Привредна друштва	Укупно	Предузетници	Привредна друштва	Укупно	Предузетници	Привредна друштва	Укупно
Водовод и канализација	4	0	**4**	12	17	**29**	9	7	**16**
Комунална хигијена	3	1	**4**	15	17	**32**	7	6	**13**
Грijање	2	1	**3**	12	12	**24**	7	5	**12**
Електрична енергија	1	5	**6**	7	10	**17**	17	10	**27**
Телекомуникације	2	3	**5**	8	12	**20**	14	10	**24**
Паркинг простор	12	11	**23**	9	8	**17**	4	6	**10**
Квалитет саобраћајница	2	4	**6**	14	16	**30**	8	5	**13**
Јавна расвјета	1	1	**2**	15	18	**33**	8	4	**12**
Зоохигијена	15	6	**21**	8	12	**20**	2	4	**6**
Јавно зеленило	11	6	**17**	9	11	**20**	4	5	**9**

График 4. Графички приказ задовољства квалитетом комуналих услуга



Највећи број привредника је задовољавајућим оцијенио услуге водовода и канализације, комуналне хигијене, грijања, јавне расвјете и јавног зеленила. Истом оцјеном оцијењен је и квалитет саобраћајница. Услуге јавног паркинга и зоохигијене су добиле претежно лоше оцјене, а најквалитетнијим услугама привредници сматрају услуге електричне енергије и телекомуникација.

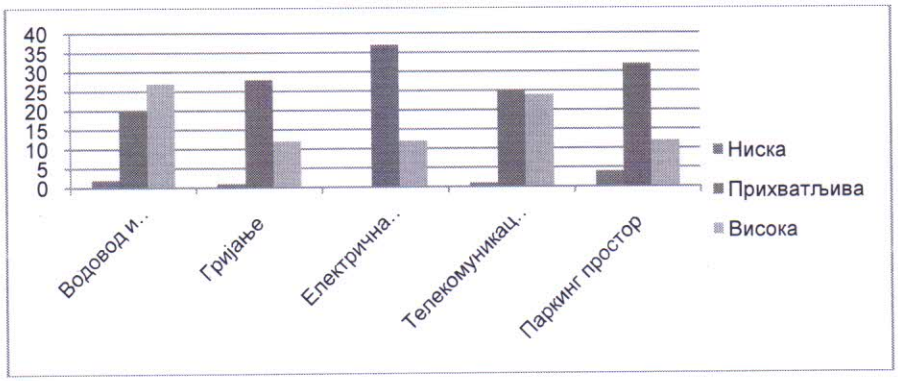
[1] Један број привредних субјеката није оцијенио све комуналне услуге.

Табела 5. Оцјена цијена комуналних услуга [2]

КОМУНАЛНЕ УСЛУГЕ	ЦИЈЕНА								
	НИСКА			ПРИХВАТЉИВА			ВИСОКА		
	Предузетници	Привредна друштва	Укупно	Предузетници	Привредна друштва	Укупно	Предузетници	Привредна друштва	Укупно
Водовод и канализација	2	0	**2**	8	12	**20**	15	12	**27**
Грijање	1	0	**1**	14	14	**28**	7	5	**12**
Електрична енергија	0	0	**0**	20	17	**37**	4	8	**12**
Телекомуникације	1	0	**1**	9	16	**25**	15	9	**24**
Паркинг простор	4	0	**4**	15	17	**32**	6	6	**12**

Привредници су у анкети имали прилику да оцијене и цијене комуналних услуга. Из добијених одговора се може видјети да су цијене водоводних и канализационих услуга оцијенили као високе. Велики број привредника је мишљења да су и цијене телекомуникационих услуга високе. Цијене осталих услуга већина привредника је оцијенила прихватљивим.

График 5. Графички приказ задовољства цијенама комуналних услуга



Привредници су исказали задовољство због укидања административних такси на пословање.

9. Подстицајна/бесповратна средства

У овом дијелу анкете привредницима је понуђено пет одговора и опција „друго" уз обавезно навођење приједлога. Од понуђених одговора на ово питање анкетирани привредници су навели да су им највише потребни подстицаји за набавку опреме и запошљавање радника.

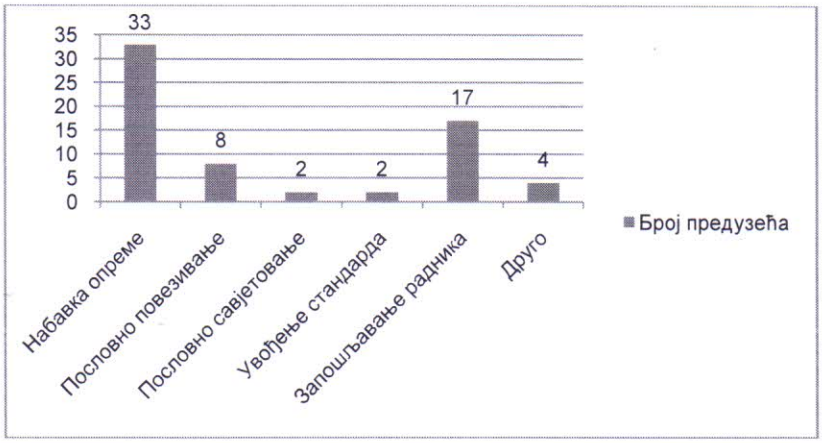
Табела 6. Подстицаји за унапређење пословања

Р.бр.	Врсте подстицаја		Број
1.	**Набавка опреме**	Предузетници	15
		Привредна друштва	18
		Укупно	**33**
2.	**Пословно повезивање**	Предузетници	4
		Привредна друштва	4
		Укупно	**8**
3.	**Пословно савјетовање**	Предузетници	1
		Привредна друштва	1
		Укупно	**2**
4.	**Увођење стандарда**	Предузетници	0
		Привредна друштва	2
		Укупно	**2**

[2] Исто као под 1.

5.	**Запошљавање радника**	Предузетници	15
		Привредна друштва	2
		Укупно	**17**
6.	**Друго**	Предузетници	4
		Привредна друштва	0
		Укупно	**4**

График 6. Подстицаји за унапређење пословања



Привредни субјекти су истакли да им је тешко да се изборе са конкуренцијом на тржишту. Због тога су осим понуђених видова подршке исказали потребу за следећим врстама подстицаја и олакшица:

1. Субвенција камата на кредите за покретање пословања;
2. Субвенција пореза и доприноса за предузетнике;
3. Смањење цијена комуналних услуга за предузетнике.

На основу добијених резултата може се закључити да приоритет треба дати реализацији Програма подршке запошљавању и самозапошљавању незапослених лица од стране Градске управе и ЈУ Завод за запошљавање РС али и развијању нових програма подршке за привреду. Потребно је планирати и представљање привредника на сајмовима и пословним сусретима.

10. Приједлози/иницијативе за унапређење пословног окружења у граду Зворнику

У овом дијелу анкете привредни субјекти су могли да изнесу своје приједлоге или дају иницијативе за унапређење пословног окружења у граду Зворнику. Током анкетирања привредници и предузетници су дали следеће иницијативе за побољшање пословног амбијента на подручју града Зворника:

1. Подржати предузетнике који послују у сеоским срединама кроз смањење цијена комуналних услуга и пореза;
2. Подршка малим предузетницима кроз субвенције камата на кредите за пословање;
3. Унапредити рад сервиса за плаћање паркинга у граду у виду помоћи старијим суграђанима приликом плаћања паркинга;
4. Повећање плата како би се побољшала куповна моћ становништва и како би се становништво задржало на подручју Зворника;
5. Доступност тендера свим привредницима;
6. Организовање семинара и обука из области пекарства и посластичарства;
7. Увођење смјера пекар у средње школе;
8. Повећати субвенције за запошљавање нових радника;
9. Постављање контејнера за раздвајање отпада;
10. Смањење цијена комуналних услуга за предузетнике и смањење фиксних трошкова на рачунима за комуналне услуге;
11. Смањење казни за предузетнике и праведнији рад инспекцијских органа;
12. Доношење одлуке да предузетници плаћају воду по истој цијени као домаћинства;
13. Укидање зона код паркинга;
14. Пружање финансијске подршке предузетницима кроз субвенцију пореза и доприноса;

15. Поставити контејнере у насељу Дивич;
16. Направити двосмјерну улицу у Српској Вароши и убацити овај дио града у систем наплате паркинга како би се уклонили непрописно паркирани аутомобили;
17. Реконструисати улице у граду;
18. Ријешити питање паркинга у околини зграде 314;
19. Обезбиједити паркинг простор за електрична возила;
20. Побољшати регулацију саобраћаја у дионици пута Челопек – Дивич;
21. Обезбиједити бољу комуникацију привредника и Градске управе организовањем чешћих међусобних сусрета са сврхом размјене искустава и дискусија на тему рјешавања евентуалних проблема у њиховом пословању;
22. Ефикаснији рад ЈУ Завода за запошљавање РС – креирање стварне евиденције о броју незапослених;
23. Олакшати увоз радне снаге из иностранства;
24. Подстицати кроз дуално образовање младе да се школују за дефицитарна занимања;
25. Укидати намете привреди;
26. Хитно доношење квалитетног Урбанистичког и Регулационог плана за град Зворник и индустријску зону Каракај;
27. Именовање новог начелника Одјељења за просторно уређење;
28. Већи ангажман Градске управе за добијање средстава за капиталне пројекте;
29. Састанак са привредницима различитих бранши сваког мјесеца како би се износиле иницијативе и извршила евалуација свега што је урађено у претходном периоду;
30. Активна промоција Пословних зона са циљем доласка нових инвеститора.

Заједничким радом Градске управе и надлежних републичких и државних органа власти, као и међународних удружења и организација ће се радити на изналажењу могућности за уважавање приједлога и иницијатива које су привредници и предузетници изнијели кроз ову анкету.

11. Сарадња са Градском управом

Анкетирани привредни субјекти су у овом дијелу анкете могли да дају свој суд о досадашњој сарадњи са Градском управом. Њима су била постављена три питања: на који начин су најчешће сарађивали са Градском управом, да ли су задовољни постојећим каналима комуникације и који комуникациони канал им је најпрактичнији.

У табели су приказани њихови одговори који показују да су са Градском управом најчешће сарађивали кроз анкетирање, сарадњу при реализацији захтјева везаних за пословање и састанке са Градоначелником.

Табела 7. Најчешћи видови сарадње са Градском управом

Р.бр.	Начин сарадње		Број
1.	**Анкетирање**	Предузетници	14
		Привредна друштва	18
		Укупно	**32**
2.	**Учешће у стратешком планирању**	Предузетници	0
		Привредна друштва	2
		Укупно	**2**
3.	**На јавним расправама**	Предузетници	1
		Привредна друштва	3
		Укупно	**4**
4.	**У Привредном савјету**	Предузетници	0
		Привредна друштва	8
		Укупно	**8**
5.	**Кроз Дан отворених врата за привреднике и предузетнике**	Предузетници	7
		Привредна друштва	5
		Укупно	**12**
6.	**На састанцима са Градоначелником**	Предузетници	4
		Привредна друштва	11
		Укупно	**15**
7.	**Само при реализацији захтјева везаних за пословање**	Предузетници	17
		Привредна друштва	8
		Укупно	**25**

График 7. Графички приказ броја предузећа према облицима сарадње са Градском управом



Од укупног броја анкетираних њих 43 је задовољно постојећим каналима комуникације са градском администрацијом, 5 није задовољно, а 2 се нису изјаснила.

Као најпрактичнији канал комуникације навели су директан контакт са надлежнима у просторијама Градске управе (16 привредних друштава и 21 предузетник), телефон (15 привредних друштава и 15 предузетника), е-пошту (11 привредних друштава и 9 предузетника). Ниједан од анкетираних привредника као практичан канал комуникације није препознао viber и facebook.

12. Пословни објекти које дају у закуп или које желе да уврсте у базу доступних инвестиционих локација

Анкетирани привредни субјекти понудили су четири пословна простора за издавање. Ови простори унијети су у Базу пословних простора физичких и правних лица на подручју града Зворник која се налази на интернет страници Градске управе Зворник (https://gradzvornik.org/baze-podataka/) како би били понуђени потенцијалним инвеститорима.

ЗАКЉУЧАК

У анкети која је спроведена привредници су имали прилику да се изјасне о свим елементима који утичу на квалитет пословног амбијента на подручју града.

Из њихових одговора се може закључити да су континуирано радили на модернизацији свог пословања и да имају планове да у наредном периоду запошљавају нове раднике. У том контексту потребно је радити на даљем усклађивању образовног система са потребама привреде за шта је предуслов интензивнија размјена информација између ова два сектора. Подаци о укупном извозу указују да Зворник и у наредном периоду може очекивати позитиван резултат спољнотрговинског биланса. Иако су у протеклом периоду учествовали на различитим јавним позивима гдје су добијали подстицаје за развој пословања и запошљавање радника привредници су исказали потребу и за другим видовима финансијске и нефинансијске подршке. Већина привредника је указала на кључне изазове са којима се сусрећу у пословању међу којима су највећи високе стопе пореза и доприноса, конкуренција и недостатак радне снаге. Ови фактори значајно утичу на њихову конкурентност и ефикасност њиховог пословања. Институционалну подршку очекују и на пољу рјешавања других проблема као што су квалитет и цијене комуналних услуга. Закључак је да је у наредном периоду потребно радити на развоју нових програма подршке привреди.

Креирање доброг пословног амбијента могуће је само уз заједнички рад јавног и приватног сектора за шта је потребна већа размјена информација. Само синергијом између привредника и надлежних институција може се створити стимулативно и стабилно пословно окружење.

Задатак јавног сектора је да у наредном периоду више уважава и рјешава захтјеве приватног сектора. Са друге стране пословна заједница треба да буде активнија у давању приједлога за *унапређење пословног амбијента и да узме веће учешће у процесима које иницира јавни* сектор.

ГРАДОНАЧЕЛНИК

Бојан Ивановић